

ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРІВ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

Л.І. Шило

Л.М. Закревська, канд. екон. наук

Національний університет харчових технологій

Одним з інноваційних способів підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарської діяльності є використання кластерних моделей.

Чимало іноземних підприємств мають підвищений інтерес до кластерів, проте, в Україні вони поки що не набули широкого поширення. Головною причиною цього є невисока поінформованість господарюючих суб'єктів про переваги кластерних об'єднань та відсутність стимулювання кластеризації на законодавчому рівні.

Майкл Портер у своїх працях визначив кластер як групу взаємопов'язаних компаній і пов'язаних з цими компаніями організацій, які діють в певній сфері, характеризуються спільною діяльністю та взаємодоповнюють одна одну [1 с.258]. Таким чином, кластер – це добровільне цілеспрямоване об'єднання підприємств та невиробничих організацій, які базуються на об'єктивних зв'язках між ними, та спрямоване на підвищення ефективності, конкурентоспроможності та досягнення нових конкурентних переваг кожного із учасників, отримання економічних вигод за рахунок задоволення власних виробничих вимог та запитів споживачів.

До складу кластерів можуть входити органи влади, наукові та фінансові організації, тощо.

Основні етапи створення кластерів підприємств харчової промисловості:

- діяльність міських рад з підготовки організації кластера;
- збори засновників кластера;
- організаційні заходи із створення умов для роботи координаційного центру кластера (вирішення питань юридичного оформлення, залучення підприємств, створення інформаційного та маркетингового центру).

- підготовка до виробничої діяльності.

Головною причиною формування кластерів підприємств харчової промисловості є наявність виробничих потужностей, власної сировини, заготівельних пунктів, транспортного підприємства, ринків збуту та кваліфікованих кадрів.

Насьогодні в Україні існує два кластери підприємств харчової промисловості: Вінницький переробно-харчовий кластер та харчовий кластер «Купуй Запорізьке. Обирай своє» у місті Запоріжжя.

Приоритетними для створення харчових кластерів є Подільський, Карпатський, Донецький, Придніпровський та Східний економічні регіони.

В рамках Стратегії підвищення конкурентоспроможності Донбасу «Донбас-2025: стратегія майбутнього» пріоритетними напрямками інноваційного розвитку регіону є формування металургійного кластеру та кластеру харчової промисловості. У перспективі це сприятиме структурній переорієнтації металургійного виробництва регіону на збільшення виробництва продукції високого переділу, на ефективну реалізацію потенціалу регіону у сільському господарстві, створення конкурентоспроможної харчової промисловості та зменшення залежності регіональної економіки від домінування галузей важкої промисловості [3].

Формування кластерів підприємств харчової промисловості в Україні посилить процес спеціалізації і розподілу праці, створить нові робочі місця, посилить соціальну відповідальність бізнесу, збільшить обсяги виробництва і надання послуг [2]. Також підприємства, які входять до кластерів більш конкурентоспроможні, ніж одиничні підприємства, тому інвестори будуть зацікавлені у ефективній співпраці.

Репутація країни на міжнародному рівні значним чином залежить від кількості кластерів, що в ній існують. Держава повинна, в першу чергу, ввести правову категорію «кластер», організувати економічну підтримку підприємств які входять до кластерних моделей. Впровадження на місцевому рівні процедури видачі дозволів за принципом «єдиного вікна» значно полегшить

процедуру створення кластерів і, тим самим, зацікавить більшу кількість суб'єктів господарської діяльності до таких добровільних об'єднань. Також необхідно більше розповідати про переваги кластерних моделей, створити Інтернет-ресурс, де б був перелік, характеристики та переваги усіх кластерів в Україні.

Галузі, які входять в кластери, користуються підвищеною суспільною і державною увагою, а саме: створюються наукові інститути в ВУЗах та виділяються бюджетні асигнування.

Отже, кластерна модель підвищує інвестиційну привабливість підприємств, розширює ринки збуту, збільшує можливості до підвищення продуктивності, налагоджує систему постачання, підвищує не тільки конкурентоспроможність всього об'єднання, а й кожного окремого підприємства, яке в нього входить.

Хоча за останнє десятиріччя інтерес до кластерів зростає, швидкість їх утворення майже не збільшується. Це може бути обумовлене тим, що при створенні кластера підприємства можуть зіштовхнутися з рядом перепон, наприклад: нестача доступного капіталу, низький рівень інвестицій та інноваційних розробок, слабка структура технологічних інститутів та регіональна замкненість.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Портер Майкл Э. Конкуренция / М. Портер; пер. с англ. О.Л. Пелявского, А.П. Уриханяна, Е.Л. Усенко, И.А. Шишкиной. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. – 608 с.

2. Крайник О. Кластери як інструмент економічного розвитку регіону / О. Крайник // Науковий вісник «Демократичне врядування». – 2010. – № 5. – С. 14-15.

3. Структура кластерних систем по регіонах України [Електронний ресурс] / С. Соколенко. – Режим доступу: <http://ucluster.org/blog/2012/06/struktura-klasternih-sistem-po-regionakh-ukraini/>